

Eise Hoeks, Pius II und der Halbmond. Σελ. 238. Verlag Herder. Freiburg i. Br. 1941 (RM. 3. 80).

Ἡ μορφή τοῦ πάπα Πίου τοῦ Β' (Enea Silvio de Piccolomini, 1405—64) ἐλκύει εὐλόγως τὴν προσοχὴν τῶν Γερμανῶν λογίων ὄχι μόνον λόγῳ τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τὴν Γερμανίαν, ἔνθα καὶ ἐπὶ εἰκοσαετίαν διέτριψε καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν καὶ πνευματικὸν τῆς χώρας βίον ζωηρῶς ἀνεμείχθη καὶ περιγραφῆς αὐτῆς ἐνδιαφερούσας κατέλιπεν, ἀλλὰ καὶ ὡς μεγάλη προσωπικότης, δεδομένου ὅτι ὑπῆρξεν ὁ σπουδαιότατος ἐκπρόσωπος τοῦ λεγομένου «ἀνθρωπισμοῦ» κατὰ τὸν 15^{ον} αἰῶνα καὶ ὁ ἄριστος (ὀμοῦ μετὰ τοῦ Νικολάου Ε') τῶν παπῶν τῆς ἐποχῆς τῆς ἀναγεννήσεως, ἀναδειχθεὶς ἐπιφανῆς ποιητῆς καὶ θῆτορ καὶ συγγραφεὺς καὶ μεγίστην ἐπὶ τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ ἀσκήσας ἐπίδρασιν. Τοῦ διαφέροντος τούτου, ὅπερ, ὡς εἰκός, κορυφοῦται σήμερον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς γερμανοῦταλικῆς φιλίας, καρπὸς εἶναι καὶ ἡ παροῦσα ἑορταία μονογραφία τῆς καὶ ἐξ ἄλλων βιογραφικῶν τῆς ἔργων γνωστῆς καθολικῆς συγγραφῆς, ἣτις μονογραφία ἐν τῇ προσπαθείᾳ τῆς, ὅπως παραστήσῃ ἀνάγλυφον καὶ πλήρη τὴν εἰκόνα τοῦ ἐν λόγῳ πάπα καὶ ἰδιαιτέρως τῶν ἐνεργειῶν του πρὸς διέγερσιν σταυροφορίας κατὰ τῆς Ἡμισελήνου μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινοπόλεως, εὐλόγως προκαλεῖ τὸ ζωηρὸν διαφέρον καὶ παντὸς Ἑλληνοῦς λογίου, παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις, ἃς βεβαίως θὰ ἔχη ἐπὶ τινῶν σημείων τοῦ βιβλίου. Τὸ ἔργον ἀποτελεῖται ἐξ 9 κεφαλαίων, ἐν μὲν τῷ α' τῶν ὁποίων παρέχεται σύντομος σκιαγραφία τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰκόνων τῶν κοσμοσῶν τὴν εἰς μουσεῖον Πίου τοῦ Β' ἀναδειχθεῖσαν βιβλιοθήκην τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Σιένης (σελ. 1—12), ἐν δὲ τῷ β' γίνεται λόγος περὶ Πίου τοῦ Β' ὡς ἔστεμμένου ποιητοῦ (13—38), ἐν τῷ γ' περιγράφεται ὁ τουρκικὸς κίνδυνος, ἀποβάς ἀπειλητικώτατος διὰ τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων/πόλεως (39—54), ἐν τῷ δ' παρέχεται εἰκὼν τῶν φλογερῶν κηρυγμάτων τοῦ Πίου πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ κινδύνου τούτου (55—100), ἐν τῷ ε' ἐκτίθενται τὰ κατὰ τὸ πρωτοβουλία αὐτοῦ συνελθὸν ἐν Μαντούῃ καὶ ἀποτυχὸν συνέδριον τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐριζόντων χριστιανῶν ἡγεμόνων, δι' οὗ ἀπεσκοπεῖτο ἡ διοργάνωσις σταυροφορίας κατὰ τῶν ἀπίστων (101—130), ἐν τῷ ς' γίνεται λόγος περὶ τοῦ πρὸς τὸν Τοῦρκον σουλτᾶνον ἐπιστολῆς τοῦ Πίου, προσκαλοῦντος αὐτόν, ὅπως ἀσπασθῇ τὸν χριστιανισμὸν (133—155), ἐν τῷ ζ' ζωγραφοῦνται αἱ εὐτυχεῖς διὰ τὸν πάπαν ἡμέραι τοῦ θέρους τοῦ 1462 (156—177), ἐν τῷ η' περιγράφονται αἱ περαιτέρω ὑπὲρ τῆς σταυροφορίας προσπάθειαι τοῦ Πίου, ἀποφασίσαντος νὰ ἡγηθῇ προσωπικῶς αὐτῆς, εἰς ἃς προσπάθειαι ἔσχε πολῦτιμον συνεργάτην τὸν ἡμέτερον Βησσαρίωνα (178—201) καὶ ἐν τῷ θ' ἐκτίθενται αἱ τελευταῖαι του διὰ τὴν σταυρο-

φορίαν προετοιμασίαι, εἰς ἃς ἔβηκε τραγικὸν τέρας ὁ ἀδόκητος τοῦ μεγαλοπράγμονος πάπα ἐξ ὑπερκοπώσεως θάνατος ἐν Ἀγκῶνι (1578/1464), ὅπου ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἔτοιμοθανάτου ὄντος, συνεκεντροῦτο ἤδη ὁ ἀπαιτούμενος στόλος (202—222).

Πρὸς τὴν χάριν τῆς ἐκθέσεως, ἣτις στηρίζεται ἐπὶ εὐρείας τῶν τε πηγῶν καὶ τῶν ὑπαρχόντων βοηθημάτων μελέτης, ἀμιλλᾶται ἡ κομψότης τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου, τετυπωμένου ἐπὶ ἀρίστου χάρτου καὶ ἐφωτισμένου δι' ὠραίων εἰκόνων.

Π. Ι. Μ.

1. P. Pascal, *Le «Digénis» slave ou la «Geste de Devgenij» : Byzantion 10 (1935) σ. 301—334.*
2. H. Grégoire, *Note sur le Digénis slave : Byzantion 10 (1935) σ. 335—339.*
3. H. Grégoire, *Le sultanat d'Iconium dans l'Épopée byzantine : Byzantion 9 (1934) σ. 361—365.*

Αἱ ἔρευναι περὶ τὴν τοῦ Εὐσταθίου Μακρεμβολίτου Ἀκριτηίδα μεγάλως θὰ προαχθῶσι διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ P. Pascal γαλλιστὶ φιλοτεχνηθείσης μεταφράσεως τῆς ῥωσικῆς Ἀκριτηίδος (R παρ' ἐμοί).

Ὁ P. Pascal ἐν ὀλίγοις συνοψίζει καὶ τὰς γνώμας τοῦ M. Speranski, ὅστις ἐξέδωκε τῷ 1922 ἐν Πετρογραδίῳ τὴν ῥωσικὴν Ἀκριτηίδα ἐν τῷ πρωτοτύπῳ Κατὰ τὸν M. Speranski ἡ ῥωσικὴ Ἀκριτηὶς ἀνήκει τῷ IB'—II' αἰῶνι.

Ἐκ τῆς μελέτης ἐπέισθην, ὅτι ὁ R δὲν εἶναι διασκευὴ τῆς τοῦ Εὐσταθίου Μακρεμβολίτου Ἀκριτηίδος¹. Οὕτως, ὡς παρετήρησεν ἤδη καὶ ὁ H. Grégoire, ὁ ἦρωσ παρὰ τῷ R καλεῖται μόνον Διγενής, τὸ δὲ ὄνομα Βασίλειος εἶναι ὅλως ἄγνωστον τῷ R. Πλὴν τούτου ὑπάρχουσι πολλὰ ὀυσιώδεις διαφοραὶ οἱ ἀδελφοὶ τῆς Εἰρήνης—τῆς μητρὸς τοῦ Ἀκρι-

¹ Ὡστε καλῶς ποιήσας ἐν τῷ στέμματι τῶν διασκευῶν τῆς τοῦ Εὐσταθίου Ἀκριτηίδος (Byz.-neugr. Jahrb. 10 [1933] σ. 388) δὲν συμπεριέλαβον τὸν R ! Κακῶς ἐπομένως ἐκπλήσσεται ὁ H. Grégoire, Byzantion 9 (1934) σ. 361.